

ВПЛИВ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Реалії ведення бізнесу в Україні на сьогоднішній день дуже складні. Поширення кризових явищ в нашій країні негативно впливає на діяльність підприємств та призводить до значного загострення конкурентної боротьби. В таких умовах особливо гостро постає питання управління конкурентоспроможністю вітчизняних підприємств.

Варто зазначити, що наразі особливу увагу підприємцям необхідно звернути на вплив середовища діяльності підприємства на його конкурентоспроможність. Як відомо, на конкурентоспроможність підприємства впливають фактори внутрішнього та зовнішнього середовища. На фактори внутрішнього середовища фірма здатна впливати власними силами, шляхом прийняття правильних управлінських рішень. Але на фактори зовнішнього середовища підприємства аж ніяк не здатні вплинути, тому що вони формуються на макрорівні та здатні значною мірою впливати на конкурентоспроможність, створюючи загрози для подальшої діяльності підприємства. Саме тому, пропонуємо звернути увагу саме на фактори зовнішнього впливу на конкурентоспроможність підприємств України.

Перш за все, варто визначити макроекономічні фактори впливу на діяльність підприємства. До них належать:

1) політико-правові – полягають у державному регулюванні функціонування економіки країни; державній підтримці галузей економіки та регіонів країни; рівень конкурентоспроможності країни, галузей економіки; фінансова, грошово-кредитна, інноваційно-інвестиційна політика держави; зовнішньоекономічна політика держави тощо.

Проаналізувавши вплив даного фактору на діяльність вітчизняних підприємств, можна помітити ряд недоліків, які заважають підвищенню конкурентоспроможності підприємств майже всіх галузей економіки. В першу чергу це недостатність державної підтримки для частини галузей економіки, які цього потребують (харчова, легка, агропромисловий комплекс тощо). При цьому недавній вступ України в СОТ та певні орієнтири на європейські ринки збуту вимагають від вітчизняних підприємств дотримання певних, законодавчо встановлених закордоном, стандартів якості продукції, яких наразі, при наявному оснащенні більшості підприємств України у майже усіх галузях промисловості, є фактично неможливим без підтримки з боку держави. Отже, розширення зовнішньоекономічних зв'язків без належної підтримки, нажалі, значною мірою знизить конкурентоспроможність українських підприємств. Тож необхідно на законодавчому рівні забезпечити можливість у подальшому підвищити конкурентоспроможність вітчизняних підприємств, в першу чергу за рахунок інноваційного обладнання та використання НТП у інтересах підприємств.

2) Соціально-економічні. Відображають, в першу чергу, рівень життя населення, що, відповідно, впливає на економічний розвиток країни в цілому, та на формування попиту та пропозиції на ринку шляхом зміни купівельної спроможності населення. У 2013 році купівельна спроможність населення України була практично найнижчою у Європі. Експерти міжнародної компанії GfK у своєму щорічному звіті "Купівельна спроможність Європи 2013-2014" віднесли нашу країну до трійки найбідніших країн. За оцінками GfK, купівельна спроможність жителів України становить 2,206 тисяч євро на рік. Менше тільки у молдаван 1,284 тисяч євро. З дослідження компанії виходить, що найбільшими грошовими ресурсами на щоденні потреби володіють жителі таких держав: Ліхтенштейн - 58,844 тисяч євро на рік; Швейцарія - 36,351 тисяч євро; Норвегія - 31,707 тисяч євро.

3) Одними з найважливіших факторів, що впливають на рівень конкурентоспроможності підприємств є ринково-галузеві фактори. До даного фактору належить в першу чергу трудовий, ресурсний, технологічний потенціал підприємства, галузі та країни в цілому, а також ринкова інфраструктура в країні. Варто звернути увагу на такі показники як кількість конкурентів на ринок, та бар'єри, які існують при виході чи вступі на ринок, такі чинники необхідно враховувати безпосередньо для того ринку, на який прагне вийти підприємство, і відповідно для різних галузей та регіонів ці показники будуть різними. Для конкурентоспроможності, в аспекті ринково-галузевих факторів, також важливою є також обрана стратегія країни, галузі, підприємства, а також її ефективність.

На сучасному етапі ринкових відносин частина галузей промисловості наразі лишаються монополізованими. В Україні наявні як природні монополії, так і економічні монополії. Як відомо, природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Відповідно до ЗУ «Про природні монополії» до їх числа належать транспортні послуги (повітряний, залізничний, водний транспорт тощо), імпортування, зберігання та продаж природного газу, виробництво та постачання електроенергії та переробка побутових відходів. Дані сфери діяльності регулюються та контролюються органами державної влади України. Що ж стосується економічних монополій, то їх діяльність повинна постійно контролюватись Антимонопольним комітетом України, але наразі позбутись цього явища в країні не вдається. Навіть за офіційними даними Антимонопольного комітету, у 2013 році її рівень зріс у 29 галузях, зокрема газовій, електроенергетиці, імпорті нафтопродуктів, гірничо-металургійному комплексі та хімічній промисловості. У 2014 році лише 49,8 % продукції було реалізовано на ринках, де комітет не помітив обмежень конкуренції. Звісно, що при

наявності монополізованої економіки в державі підвищення конкурентоспроможності підприємств є завданням не з легких.

4) Демографічні фактори включають в себе чисельність населення, його рух та склад. Вже тривалий час Україна характеризується значним зниженням чисельності населення, його старінням, та значними міграційними процесами. Так станом на 1 листопада 2014 року чисельність населення України становила 45 447 010 мешканців. Для порівняння, за даними перепису населення, що проводився у грудні 2001 року, кількість мешканців країни становила 48 457 000 осіб. Вплив даного фактору неможна недооцінювати, адже від структури населення країни буде залежати попит, що формується на будь-якому ринку.

5) Науково-технологічний прогрес, в першу чергу, визначає наявність новітніх технологій на ринку, та використання інноваційного обладнання підприємствами у своїй діяльності, а також використання нової сировини або створення інноваційних товарів-замінників, що звісно може надати конкурентні переваги. Нажаль, наразі в Україні дуже низький рівень використання новітніх технологій у виробництві, що знижує рівень конкурентоспроможності нашої країни в порівнянні з іншими Європейськими країнами.

6) Екологічні фактори: клімат, екологічна ситуація, природно-ресурсний потенціал країни тощо.

Основною особливістю зовнішнього середовища у наш час є його динамічність та мінливість. Керівники підприємства повинні постійно слідкувати за змінами в зовнішньому середовищі та приймати вірні управлінські рішення, щоб адаптуватись до нього. Нажаль, це є вимушеними заходами, адже без цього забезпечити конкурентоспроможність фірми на ринку просто неможливо.

Виходячи з проведеного дослідження, можемо сказати, що при здійсненні управління конкурентоспроможністю підприємства неможливо знехтувати впливом зовнішнього середовища його діяльності. Будь яке підприємство повинно швидко адаптуватись до зовнішніх умов діяльності, щоб посилити власні ринкові позиції.